

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA
Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept

Příloha č. 17

Nová náboženská hnutí

Autor: PhDr. Lenka Skácelová, PhDr. Romana Ferbarová

Typ rizikového chování	<p>Než začneme hovořit o „nových náboženských hnutích“, zastavíme se nejprve u pojmu „kult“. Ten je v souvislosti s těmito skupinami běžně užíván, ovšem může se týkat i skupin, které náboženský charakter nemají (třebaže mají často podobné rysy, které v extrémnější podobě mohou být patologické, například využívání psychické manipulace) – viz níže.</p> <p>Pod pojmem „sekta“ rozumíme v kontextu primární prevence rizikového chování určitou ohraničenou sociální skupinu, jejíž členové sdílejí ideologický koncept, jehož prostřednictvím se skupina vymezuje vůči svému okolí, a dochází při tom k postupné sociální izolaci, manipulaci a ztrátě soukromí.</p>					
Východiska	<p>Steven Hassan (1994) definuje následující čtyři skupiny kultů, které v různých oblastech života společnosti využívají psychickou manipulaci.</p> <ol style="list-style-type: none"> Náboženské kulty: Jsou nejčastější, nejznámější, nejpočetnější, mediálně nejoblíbenější. Orientují se na rozmanitá náboženská učení. Vycházejí z nejrůznějších zdrojů – od Bible přes tajné nauky starého Egypta, druidů, Orientu, UFO až po výmysly zakladatelů a vůdců těchto kultů. Politické kulty: Tyto skupiny, na první pohled živořící na okrajích politického spektra, jsou obvykle označovány jako „extremistické“, „okrajové“, „marginální“. Přesto se k nim hlásí nezanedbatelný počet lidí (především mladých), kteří podléhají jejich kouzlu. To je do jisté míry vyvoláno i metodami náboru a udržování členství. „Věrouka“ i „rituál“ politických kultů se svou přesvědčivostí neliší od náboženských kultů. Základem je určitá politická ideologie, která se s postupem času halí do stále mystičtějšího oparu. Patří sem nebezpečné kulty osobností historie 20. století, zejména kulty vůdců fašistického, nacistického a komunistického režimu. Psychoterapeuticko-výchovné kulty: Zaměřují se na zprostředkování „duševních vizí“, „osvícení“ či dalších „vrcholných duchovních zážitků“ (za nemalý finanční obnos) a používají některé techniky psychické manipulace. Často nabízejí na sebe navazující (stále nákladnější) kurzy, které mají vyústit v poznání „konečné pravdy“. Ti členové, kteří již nemohou platit, musejí skupinu opustit (což už někdy nezvládnou sami, o své vůli) nebo se stát jejími náboráři „dealery“. Komerční kulty: Fungují na principu peněz. Manipulují a podvádějí lidi, kteří jsou pak v několikaúrovňových (multi-level marketing, MLM) či pyramidových organizacích nuceni pracovat za minimální provizi nebo zcela zdarma, přičemž nedočkavě vyhlízejí slíbené bohatství a prosperitu. Pokud se nedostavují (což je záměrem), je snižováno jejich sebevědomí a „prodejní schopnosti“, a to jim brání v tom, aby si stěžovali – „je to jen vaše vina, že neumíte získat lidi, prodat zboží...“. <p>Nadále se budeme věnovat skupinám, které mají náboženský charakter. V médiích i v odborné literatuře se používá řada termínů, které často splývají – kult, sekta, denominace a církev. Charakteristické znaky těchto skupin jsou uvedené v následující tabulce (Schaefer, 1989).</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 25%;"></td> <td style="width: 25%;">Církev</td> <td style="width: 25%;">Denominace</td> <td style="width: 25%;">Sekta</td> <td style="width: 25%;">Kult</td> </tr> </table>		Církev	Denominace	Sekta	Kult
	Církev	Denominace	Sekta	Kult		

Velikost	velká	velká	malá	malá
Náboženské služby	formální, omezená participace	formální, omezená participace	neformální, emocionální	proměnlivé, nestálé
Doktrína	specifická, ale může být tolerantně interpretována	specifická, ale může být tolerantně interpretována	specifická, důraz kladený na její čistotu	neustále zdokonalovaná
Duchovenstvo	profesionální, specializované	profesionální, specializované	specializace až na určitém stupni	nespecializované
Členství	rituálem	přijetím doktríny	přijetím doktríny	emocionální závazek
Bohatství	značné	značné	omezené	proměnlivé
Vztah ke státu	schvaluje převládající kulturní a sociální organizace	tolerantní	odmítá nebo je v opozici k převládajícím kulturním standardům	nezajímající se

Za rizikové považujeme především skupiny řazené ke kultům a sektám (řada těchto skupin se sama označuje za církve, aniž by ovšem splňovala výše uvedené znaky). Abychom mohli skupinu identifikovat jako sektu (případně kult), musíme se zaměřit na určité charakteristické rysy. Ronald Enroth (1995) definoval devět společných znaků, jejichž existenci lze u sekty očekávat. V každé takovéto skupině některé z nich nalezneme, každá ovšem nemusí nutně obsahovat všechny uvedené znaky.

- 1. Autoritářské:** V sektářské organizaci existuje charismatem obdařený vůdce vyžadující naprostou a nediskutovatelnou moc nad ostatními členy, jejich věrnost a oddanost. Autorita vedoucího je všezahrnující a nezpochybnitelná. Vlastní identita jednotlivých členů je změněna, společně s cíli redefinována a je smysluplná pouze ve spojení s vůdcem.
- 2. Opoziční:** Sama podstata sekty, její chování i hodnoty jsou v přímém protikladu k chování a hodnotám majoritní společnosti a kultury. Skupina se často staví do pozice oponenta a soupeře ústředních společenských institucí; ty jsou často terčem napadání ze strany sekt za údajné „pronásledování“. Asi nejhůře je tímto postojem postižena rodina.
- 3. Výlučné:** Častým rysem je elitářství a posilování pocitu originality a výlučnosti. Skupina je tou jedinou, která šíří „pravdu“, a proto její případné opuštění znamená pro odpadlíka ohrožení spásy (i života).
- 4. Zákonické:** Zákonický rámec řídí vše – od duchovních záležitostí po každodenní drobnosti. Existují takřka nekonečné (a neustále doplňované) seznamy pravidel, zásad a zákazů, které jsou nejvyšší autoritou pro celý život.
- 5. Subjektivní:** Sektářské skupiny kladou značný důraz na zkušenosti, zážitky, pocity a emoce.

6. **Pocit pronásledování:** Rys, který se vyskytuje u naprosté většiny sekt. Neustálý pocit vnějšího ohrožení je silným tmelem vnitřní homogenity skupiny. Zároveň to podporuje pocit vlastní významnosti a výjimečnosti.
7. **Důraz na sankce:** Jakékoliv nepřizpůsobivé chování, vzpurnost, veřejný nesouhlas či pochybnosti jsou přísně sankcionovány. Existuje mnoho prostředků od manipulace členů po jejich vyloučení.
8. **Esoterické:** Existence společně sdíleného tajemství je dalším tmelem skupiny. Je to naprosto nezbytnou součástí každé doktríny a opět vzbuzuje ve členech pocit vlastní výlučnosti.
9. **Protikněžské:** Mezi jednu ze základních charakteristik sekt patří absence placeného profesionálního duchovenstva – zdůrazňují aktivní účast všech členů. Opozice vůči církevní hierarchii však nevyklučuje existenci vlastní (často komplikované) **vnitřní hierarchie**, která má ovšem poněkud odlišný charakter.

Daniel Goleman (1988) shrnul praktické indikátory poukazující na potenciální nebezpečnost uzavřených skupin. Podle něj je nutné dávat si pozor na:

- **tabuizovaná témata** (otázky, které nemohou být položeny, nejistoty, které nemohou být sdíleny, pochybnosti, které nemohou být vysloveny);
- **tajnosti** (omezení přístupu k informacím);
- **duchovní klonování** (stereotypizované chování, kdy lidé chodí, mluví, myslí, jedí a oblékají se stejně jako jejich vůdce);
- **skupinové myšlení** (myslíme jako „MY“);
- **neexistence „odpadlíků“** (skupinu, která tvrdí, že z ní nikdy nikdo neodešel, lze považovat za potenciálně velmi nebezpečnou);
- **testy loajality** (členové jsou nuceni dokazovat loajalitu ke skupině tím, že dělají něco, co znásilňuje jejich osobní etický kodex);
- **centralizované porozumění** (jediný pohled na svět je užíván k vysvětlení čehokoliv a všeho);
- **absence smyslu pro humor.**

Pokud se tyto znaky ve větší míře vyskytnou ve skupině, o jejímž nabídnutém členství uvažujete, je lepší si celou věc ještě jednou důkladněji promyslet. Lze rovněž konstatovat, že tyto indikátory mají obecnou platnost, platí tedy i v běžném životě – například v zaměstnání nebo partnerském soužití.

Ladislav Hora (1995) rekapituluje charakteristické rysy sekt takto:

1. izolovanost, relativní uzavřenost
2. posilování pocitu výlučnosti
3. udržování nonkonformního opozičního postavení
4. touha po zbudování ideálního společenství
5. zdůrazňování etických rozměrů náboženského života
6. autoritativní systém řízení
7. existence jednotného a vysvětlujícího univerzálního klíče
8. eklekticismus

Nyní si představíme náboženské skupiny, které působí v České republice. Jedná se o výběr těch skupin, které jsou buď početné, nebo něčím zajímavé. To, že jim věnujeme větší pozornost, nijak neimplikuje, že by byly nebezpečné, přesto na některé kontroverzní momenty poukážeme (čerpáme ze zdrojů uvedených v seznamu literatury a ze zkušeností autorek textu).

Společenství svědků Jehovových (jehovisté). Hlavním bodem jehovistického učení je očekávání nadcházejícího konce světa, jehož součástí bude soud nad světem, armagedonská bitva a nástup Božího království na obnovené Zemi. V ČR se k jehovistům hlásí 13 000 osob (podle sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011). Proslulí jsou zejména neúnavnou misijní činností, kdy obcházejí domácnosti a nabízejí náboženskou literaturu, mimo jiné vlastní časopis Strážná věž, a také intenzivním studiem Bible.

Jehovisté byli u nás perzekvováni během 2. světové války i pozdějšího komunistického režimu. Důvodem perzekuce bylo jednak striktní odmítání vojenské služby, jednak neúčast na politickém životě a odmítání jakékoliv formy „uctívání“ státu a jeho symbolů. V roce 1993 se jehovisté stali státem registrovanou náboženskou společností, což rozpoutalo diskuse nad některými dalšími body jejich věrouky. Zejména se hovořilo (a dodnes hovoří) o odmítání krevní transfuze, i v případě, kdy to je nezbytně nutné pro záchranu života – dnes jehovisté uvádějí, že jde o osobní rozhodnutí každého jednotlivce, nicméně i nadále v jejich volně šířených materiálech nacházíme oceňování odmítnutí krve a krevních derivátů. Problematickou může být i „nadřazenost Božího zákona“, což v praxi znamená, že jehovisté v případě střetu Božích a světských zákonů jednoznačně upřednostňují Boha jako jedinou autoritu.

Možné problémy: Jehovisté neslaví obecně sdílené církevní ani státní svátky, odmítají i oslavu narozenin. To přináší problémy zejména dětem, které tak nemohou s vrstevníky sdílet například Vánoce nebo narozeninové oslavy, což je ve výsledku značně vyděluje z kolektivu. Dalším rizikem je zranění vyžadující krevní transfuzi. Ačkoliv Ústavní soud v roce 2004 rozhodl, že může dokonce dojít i k omezení rodičovských práv, přesto jde stále o problém, přičemž řada jehovistů raději děti nepouští na školní výlety, čímž jsou děti dále izolovány.

Církev Ježíše Krista Svatých posledních dní (mormoni). Učení vychází z protestantských tradic, přičemž důležitou roli hraje mormonská nauka o historii ztracených izraelských kmenů v Americe (tomu je věnován spis „Kniha Mormon“), o Ježíšově založení církve v Americe nebo o poslušnosti „žijícímu prorokovi“ – prezidentovi církve.

Skupina byla založena Josephem Smithem v USA v roce 1830. Od samého počátku se potýkala s problémy, přičemž hlavním důvodem bylo schvalování mnohoženství, které (nejen) puritánská Amerika striktně odmítala. Mnohoženství bylo odvoláno v roce 1890, ale zůstaly ještě minimálně dva problémové body: rasismus (církev odmítala přijímat černochoy, protože být černochem bylo podle jejich názoru Božím trestem) a také nábožensky motivované násilí („smíření krve“, trestání těch, kdo vystoupí proti církvi – od něj se sice upustilo už koncem 19. století, přesto na případy takového chování narážíme i ve 20. století).

U nás mormoni působí oficiálně od roku 1929, ale v roce 1950 je komunisté zakázali a k obnově došlo v roce 1990. V současné době se k mormonům hlásí necelá tisícovka osob (925 ve sčítání v roce 2011) a nejvíce jich je v Praze a v Brně.

Možné problémy: Mormoni jsou církví, která se mimo jiné zaměřuje na poskytování

preventivních programů v oblastech, které jsou neslučitelné s jejich náboženským přesvědčením (odmítají samozřejmě drogy a předmanželský sex, ale i např. kávu). Nelze vyloučit, že se mezi americkými lektory, kteří u nás také vyučují, může objevit někdo z tzv. Pravé Církve Ježíše Krista Svatých posledních dní, kteří patří k extremistickému křídlu, v USA hlavním proudem mormonů odmítanému. Tito „praví“ mormoni totiž zastávají některé z kritizovaných staromileckých názorů, včetně „smíření krve“. Na druhé straně je toto riziko v podstatě mizivé, protože jejich výskyt na evropské půdě nebyl prozatím zaznamenán.

Společenství Ducha Svatého pro sjednocení světového křesťanstva (Církev sjednocení; moonisté). Hnutí vycházející z učení kontroverzního reverenda Moona, který se prezentoval jako vyvolený, který má dokončit Ježíšem započaté dílo a nastolit Boží království na Zemi. Ve skutečnosti jde o organizaci s mnoha názvy, která zastiňuje kromě věrouky také politické, společenské a ekonomické aktivity. Zejména metody náborů nových členů jsou v případě moonistů považovány za problematické. Noví členové jsou často k církvi lákáni pod zcela jinou záminkou, a navíc je proti nim používána manipulativní technika „bombardování láskou“, která je silně neetická. Skupina, respektive nedávno zesnulý Moon, je již dlouhodobě obviňována z ekonomického zneužívání svých členů a také z totalitních praktik. Mediálně nejvděčnějším momentem moonistického učení jsou „hromadné svatby“, kdy reverend Moon oddával až tisíce párů svých následovníků, které předtím – prostřednictvím Boží inspirace – spojil dohromady skrze země a kontinenty, což často zaváňelo tradicí „domluvených“ sňatků.

V současné době je Církev sjednocení ve velkých problémech, protože na podzim 2012 zemřel reverend Moon a stále není jasné, kdo se stane jeho nástupcem.

Možné problémy: Skupina byla jako velmi riziková vnímána především v 90. letech, kdy se zde snažila plně etablovat a získávat nové členy i technikami náboru, které lze označit za silně manipulativní a ohrožující psychické zdraví. Jako velký problém byla vnímána i snaha předáků moonistů separovat a izolovat nové členy od jejich rodin a předešlého života. Hlavním problémem však bylo to, že velmi často nebylo zřejmé, zda nabízená aktivita (například programy protidrogové prevence, vzdělávání problémových dětí nebo péče o mladistvé matky) je garantována právě Církví sjednocení. V současné době mají moonisté svá střediska v Praze, Brně, Olomouci a Plzni.

Scientologická církev (scientologie). Organizace založená americkým spisovatelem sci-fi a dobrodružné literatury Lafayettem Ronaldem Hubbardem, který v roce 1950 vydal základní knihu „Dianetika“. Scientologové věří, že člověk může studiem získat vlastní nesmrtelnost tím, že přetne koloběh zrození a smrti, do něž jsme vstoupili v minulosti. Každý z nás je totiž Thétanem, který má božské schopnosti (vysokou inteligenci, absolutní zdraví apod.), ale tyto schopnosti jsou omezeny zábrany mysli vzešlými z našich minulých životů. A právě tyto zábrany, které nám v současnosti komplikují život, lze odstranit pomocí vhodných metod, především auditingem.

V případě scientologie je problematické především využívání pseudoterapeutických metod a také pro podezření z využívání manipulativních technik, které mohou vést až k destrukci osobnosti. Spor je však veden i ze strany scientologů proti moderní psychiatrii, kterou obviňují především z nevhodného používání psychofarmak.

Scientologická církev je také často zmiňována v médiích, protože se k ní hlásí řada známých osobností – například Tom Cruise nebo John Travolta.

V České republice sídlí scientologové v Dianetickém centru v Praze, pobočky mají i v Brně a Plzni; počet členů je obtížné odhadnout, ale aktuálně u nás nepřesahuje

	<p>několik desítek aktivních jedinců.</p> <p><u>Možné problémy:</u> Scientologové jsou obviňováni z využívání neetické metody při získávání nových členů, kterým slibují mimořádné pokroky v jejich životech (dokonce čelili obvinění z klamavé reklamy).</p> <p>V poslední době se hodně hovoří o jazykové škole LITE, protidrogovém programu Narconon nebo o organizaci usilující o diskreditaci psychiatrie s názvem Občanská komise pro lidská práva – i tady často platí, že je nabízena primárně jiná služba, než která je posléze zájemci poskytnuta.</p> <p>Satanismus. Jedná se o organizačně i myšlenkově zcela nejednotný proud různých směrů a hnutí, které spojuje především uctívání „padlého anděla“ Satana, jenž je chápán jako faktický protiklad a odpůrce Boha. Jde o historický koncept, který se neustále vyvíjel, nicméně v současné době je především anglosaský svět ovlivněn satanismem, jak jej prezentoval velekněz Anton Szandor La Vey, který v roce 1966 (o Valpuržině noci, 30. dubna) založil Církev Satanovu a poté vydal „Satanskou bibli“ (v 90. letech vyšla i v českém překladu). Satanismus (nebo řada jeho symbolů – číslice „666“ označující Antikrista, obrácený kříž, pentagram apod.) je součástí mnoha krvavých zločinů. Ovlivňuje nejen kulturu (inspiruje malíře, spisovatele a hudebníky, například blackmetalovou hudbu), ale i společnost jako takovou. Rozhodně jej nelze ztotožňovat pouze s čarodějnictvím, ďáblem nebo lidskými oběťmi, ale přesto právě tyto fenomény jsou pro řadu lidí tím nejpřitažlivějším.</p> <p>Satanismus, respektive jeho uctívání temnoty a smrti inspirovalo také řadu dalších směrů, včetně například nyní oblíbeného fenoménu „Gothic“ – tedy uctívání „temného umění s nádechem smrti“. S tím souvisí i vlna zvýšeného zájmu o taková témata, jako jsou upíři, vlkodlaci nebo zombie.</p> <p><u>Možné problémy:</u> V současné době nejsou rizikem ani tak lidské oběti nebo vraždy ve jménu Satana, ale spíše komerční zneužívání touhy mladistvých po něčem zakázaném a tajemném. Dochází tak ke zneužívání návykových látek (především marihuany), alkoholu, k rizikovému sexuálnímu chování, ale může hrozit také sebevražedné jednání u těch dospívajících, kteří se příliš ztotožní s literárními postavami a touží po smrti a osudu upíra.</p>
--	--

Rizikové a protektivní faktory	Přehled hlavních rizikových faktorů (základních potřeb člověka a nabídek sekt k jejich alespoň zdánlivému naplnění); http://www.cpons.cz/priciny.htm :			
	Rizikové faktory Potřeba jedince	Rizikové faktory Nabídka sekty	Doména	Protektivní faktory
	někam patřit (společensví, parta, kolektiv)	přátelství, „dokonalé“ vztahy	rodina, škola, společnost	Osobnost: Zdravé sebevědomí a sebepojetí Pocit moci nad svým životem
	být přijímán jako osobnost (prosadit se)	lichocení, obdiv („love bombing“)	rodina, škola	
	ulehčit si v odpovědnosti za své rozhodování	jasné vedení, šablony – stačí plnit	osobnost	
	altruismus (pomoci druhým)	služba, podíl na záchraně světa	osobnost	Rodina: Bezpodmínečné přijetí dítěte Demokratický styl výchovy (svoboda názorů, postoje) Hodnotový systém
	založit kvalitní rodinu	zaručené recepty na dokonalou rodinu	rodina, škola	
	poznávat, vědět víc, vzdělávat se	studium, kurzy, meditace, vyšší vědomí	škola	
	zásady zdravého života	zásady života v souladu s přírodou	škola	Škola: Kritické myšlení Smysluplné trávení volného času Informace o existenci a rizicích sekt
	touha po moci	možnost růstu v hierarchii sekty	osobnost	
	ovlivnit osud ve svůj vlastní prospěch	metody, techniky, principy jeho ovládní	osobnost	
	orientace v nepoznaném – magickém, mystickém, záhady	možnost prožít, porozumět a ovládat to	osobnost	Společnost: Realizace programů primární prevence Informace o existenci sekt a jejich rizicích
	zasloužit si své spasení	úkoly, úkony (plněním – zdánlivá jistota)	osobnost	
	nalézt smysl života	konkrétní a konečné naplnění této potřeby	osobnost	
zbavit se stereotypu, nespokojenost s konzumem	zvláštní, alternativní životní styl	osobnost		
Síť partnerů, spolupráce v komunitě, kraji	<p><i>U každého podezření o výskytu daného jevu by měly být vždy informovány tyto osoby:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ředitel školy/školského zařízení • rodiče/zákonný zástupce • třídní učitel <p>V odůvodněných případech je možné kontaktovat tato pracoviště:</p> <ul style="list-style-type: none"> • školní poradenské pracoviště (školní psycholog, školní metodik prevence, výchovný poradce, speciální pedagog) • PPP (pedagogicko-psychologická poradna) • SVP (střediska výchovné péče) • OSPOD (oddělení sociálně právní ochrany dětí) • Policie ČR • Linka důvěry 			

<p>Legislativní rámec</p>	<p>Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (který řeší, jaké vnitřní předpisy musejí být ve škole dodrženy) Zákon č. 89/2012, občanský zákoník, § 655 - § 975 rodinné právo Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (ohlašovací povinnost) Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2012–2015</p>
<p>Typ prevence (specifická, nespecifická)</p>	<p>Negativní působení sekt: i přes diskusi o tom, jaká kritéria jsou pro definici sekty přijatelná, a jaká nikoli, chápeme z hlediska prevence tuto oblast jako soubor psychologických, sociálních, ekonomických a dalších důsledků působení sekty. Z hlediska prevence je klíčová oblast důsledků pro duševní a somatické zdraví, sociální postavení, ekonomickou oblast, ojedinele též trestně-právní důsledky (nabádání či podpora trestné činnosti páchané v zájmu sekty).</p> <p>Primární prevence na školách:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) seznámit žáky s riziky a praktikami (myšlenkovou ideou) těchto (různých) skupin 2) umět zmapovat existenci (skutečnost) a základní charakteristiku konkrétních sekt v České republice 3) naučit žáky rozlišovat mezi sektou a tradičním náboženstvím a možnostmi pojetí/výkladu tradičních náboženství 4) vymezit pojem sekta, jeho významové roviny 5) seznámit žáky s možnými riziky vstupu do sekty a s procesem závislosti na sektě (manipulace, pronásledování, pocity viny a méněcennosti, zmocňování se majetku členů, využívání profesního či mocenského postavení členů apod.) 6) zabývat se základními předpoklady inklinace lidí k těmto skupinám (osobní krize – potřeba bezpečí, potřeba spirituálního rozměru, sociálního kontaktu, emoční a intelektová vyzrálost) 7) umět diskutovat se žáky o dané tematice a snažit se odpovědět na případné dotazy
<p>Jak postupovat</p>	<p>Vždy platí základní pravidla primární prevence:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vždy naslouchejte svým žákům a studentům, mějte přehled o tom, jaké jsou mezi nimi aktuální informace – tedy co čtou, co poslouchají nebo co sledují v televizi; • nikdy striktně nekažte a neodsuzujte, spíše vysvětlujte a snažte se o posilování pouta důvěry; • vyhýbejte se tomu, abyste nějaká témata tabuizovali – mluvit se dá i o satanismu, jde jen o to, jak; • snažte se vždy poskytovat co nejobjektivnější informace za využití všech dostupných uvedených zdrojů; • nesnažte se vnucovat „správný“ pohled na věc a nechte zaznít i jiné názory – nejlépe v moderované diskusi; • nikdy nezesměšňujte nebo nedegradujte (nejen mediální) „idoly“; • máte-li podezření, že se ve vašem okolí objevil nějaký problém z této oblasti, vždy se snažte získat co nejvíce informací, než začnete jednat; • pokud už se rozhodnete jednat, vždy se to snažte konzultovat s odborníky.

<p>Možnosti a limity pedagoga</p>	<p>Často se setkáváme s případy, kdy je dítě (žák) pod silným vlivem rodiče-sektáře, což samozřejmě determinuje možnosti jeho pohledu na okolní svět. Takový mladý člověk může začít hledat alternativu k dosavadnímu způsobu svého života. Je na učitelích, aby byli připraveni mu poskytnout oporu, pokud ji u nich bude hledat, a aby byli schopni mu zprostředkovat vnější realitu. Nikdo však nemá právo na to, aby měnil názory kohokoli jiného násilím či sankcemi jen proto, že jeho pohled je odlišný od toho majoritního.</p> <p>Je také nezbytně nutné si uvědomit, že u velké části mladistvých, kteří ostentativně demonstrují svoji příslušnost např. k satanistům, jde o pózu úzce související s touhou odlišit se od ostatních, být „in“ a případně i provokovat. Než tedy vyhledáte pomoc odborníka pro takového „satanisty poblouzněného“ žáka, je lepší si s ním pohovořit a zjistit, zda se nejedná právě o demonstrativní projev.</p> <p>Pokud se však mezi vašimi žáky objeví někdo, kdo vykazuje průkaznější znaky příslušnosti k některé sektě (může jít o fyzické znaky – symboly, změny oblečení, účesu, ale také o psychickou změnu, která je hůř vystopovatelná – změny chování, nevyrovnanost, přílišná introvertnost, noví známí a přátelé, o nichž žák odmítá mluvit, změna zájmů, komunikačních schopností atd.), je lepší se s ohledem na osobnost žáka pokusit zjistit, o jakou skupinu jde, jak dlouho je s ní dotyčný v kontaktu, jak silně je do hnutí zapojen, jaký je jeho současný vztah k okolí, zda je ochoten mluvit o své nové příslušnosti, ale především: chovat se k němu jako k člověku, na kterém nám záleží, nesnižovat jeho inteligenci, k ničemu ho nenutit, nevyhrožovat, nevydírát, nepoučovat, nestrašit následky a především mu dát najevo, že budeme vždy nablízku, pokud si bude chtít promluvit – tedy to, že jsme na jeho straně. Pokud dotyčný začne hledat pomoc, je dobré se obrátit na odborníky.</p> <ol style="list-style-type: none"> Pokud je rodina členem společenství se znaky sekty a není podezření na zanedbávání péče či jiný trestný čin vůči dítěti, není možné ze strany pedagoga ovlivnit zapojení dítěte do tohoto společenství. Pedagog si musí stanovit své cíle, kterých může ve své pomoci dosáhnout (zejména předávat informace o rizicích sekt, nerozbit s dítětem vzájemný vztah apod.). Je nutné, aby si pedagog zachoval chladnou hlavu a vyhnul se nepřiměřenému tlaku na žáka; čím větší je tlak ze strany pedagoga, tím větší je destrukce vztahu ve směru k dítěti i od něj. Nesnažit se „pravdivě argumentovat“, je to zbytečné. Zachovat si „životní optimismus“ (vyhledat jiné pedagogy, co mají stejný problém ve třídě, radit se s nimi, sdílet i jejich názory, snažit se být přes veškeré vyčerpání trpělivý a vyčkávat, nezapomenout stále žít také „svůj“ život). <p>Viz Miovský, Skácelová (2012): <i>Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy</i> (část Sekty – informace, dovednosti, kompetence).</p> <p>Užívání náboženských symbolů ve školách: V českých právních předpisech není žádným způsobem omezeno nošení náboženských symbolů ve veřejném prostoru, tedy ani ve škole, což vyplývá ze Zprávy o šetření veřejné ochránkyně práv Mgr. Anny Šabatové, Ph.D. Sp. zn.: 173/2013/DIS/EN (blíže zde: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DIS_KRIMINACE/Kauzy/vzdelavani/173-13-DIS-EN.pdf). Žák/yně tedy může ve školním prostředí nosit/užívat náboženské symboly, avšak jen tehdy, pokud nezvyšují</p>
--	--

	<p>riziko ohrožení zdraví žáka či ostatních, či neznemožňují výkon určité činnosti. Nedoporučuje se tak např. nošení řetízků při hodinách tělesné výchovy aj. Nošení muslimských šátků (hidžábu) by nemělo především ohrožovat bezpečnost nositelek atd.</p>
<p>V jakém případě vyrozumět Polici ČR/OSPOD</p>	<p>Pokud má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení; pokud má takové podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že rodiče/zákonní zástupci odmítají spolupracovat se školou a odmítají se účastnit výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.</p>
<p>Doporučená literatura, odkazy</p>	<p>Literatura:</p> <p>ALLAN, J. a kol.: <i>Víra a vyznání</i>. Bratislava, 1993.</p> <p>BARETT, D. V.: <i>Sekty, kulty, alternativní náboženství</i>. Ivo Železný, 1998.</p> <p>ENROTH, R. a kol.: <i>Za novými světy: Průvodce sektami a novými náboženstvími</i>, EELAS, 1995.</p> <p>ERIKSON, E. H.: <i>Dětství a společnost</i>. Argo 2002.</p> <p>GOLEMAN, D.: <i>Waking Up – Early Warning Signs for the Detection of Spiritual Blight</i>. Elements Book, New York 1988</p> <p>HASSAN, S.: <i>Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů</i>. Nakladatelství Tomáše Janečka, 1994.</p> <p>HORA, L.: <i>Problematika tzv. alternativní religionizity a jejího podílu na formování životní orientace mládeže</i>. Karolinum, 1995.</p> <p>KOUCKÁ, P.: Proč podléháme sektám?, <i>Psychologie dnes</i>, č. 10, říjen 2007.</p> <p>LUŽNÝ, D.: <i>Nová náboženská hnutí</i>. Masarykova univerzita, 1997.</p> <p>MIOVSKÝ, M., SKÁCELOVÁ, L. a kol.: <i>Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy</i>. Klinika adiktologie UK 1. LF a VFN, Togga, 2012.</p> <p>MISAUEROVÁ, A. a VOJTÍŠEK, Z.: <i>Dětství a sekta</i>, Praha, 2006.</p> <p>NOVOTNÝ, A. a VOJTÍŠEK, Z.: <i>Základní orientace v nových náboženských směrech</i>. Oliva, 1994.</p> <p>PORTERFIELDOVÁ, K.: <i>O sektách</i>. NLN, 1997.</p> <p>REMEŠ, P.: <i>Nebezpečné virózy</i>. AD, 1992.</p> <p>REMEŠ, P.: <i>Mentální programování jako průvodní jev nového sektářství</i>. Religio, 1994.</p> <p>ŘÍČAN, P.: <i>Psychologie náboženství</i>, Portál, 2002.</p> <p>SEKOT, A.: <i>Sociologie náboženství</i>. Svoboda, 1985.</p> <p>SCHAEFER, R. T.: <i>Sociology</i>, McGraw-Hill, New York, 1989</p> <p>ŠKVARIL, R.: <i>Had leze z díry</i>. Talpress, 1995.</p> <p>ŠTAMPACH, O.: <i>Sekty a nová náboženská hnutí</i>. Oliva, 1995.</p> <p>VOJTÍŠEK, Z.: <i>Encyklopedie náboženských směrů v České republice</i>. Portál, 2004.</p> <p>VOJTÍŠEK, Z.: <i>Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství</i>. L. Marek, 2005.</p> <p>Internetové odkazy:</p> <p>http://sekty-cz.webs.com/problematikasekt.htm</p> <p>http://www.sekty.cz/www/index.php</p> <p>http://www.prevence-praha.cz/sekty?start=2</p> <p>http://cpons.webpark.cz/</p> <p>http://www.kapezet.cz/index.php?object=General&articleId=158&leveMenu=0</p>

http://www.kapezet.cz/index.php?object=General&articleId=97&leveMenu=http://charlijen.net/wp-content/uploads/N%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD_a_sekty_v_%C4%8CR.pdf
---